

Képek bibliai helyszínekről, régészeti leletekről - Ószövetség I.

Merneptah fáraó "Izráel-sztéléje", amelyet Petrie fedezett fel Thébában 1896-ban,

Kr. e. 1229-ből származik, és az egyetlen ránk maradt egyiptomi utalást tartalmazza a zsidó népről mint "Izráel"-ről. Ennek az egyiptomi királyt (Nagy Ramszesz fáraó fiát) dicsőítő éneknek a végén van egy lista népekről és helységekről. A hozzájuk fűzött megjegyzés azt hirdeti, hogy Merneptah megállíthatatlan csapatai ezeket már vagy meghódították, vagy kifosztották. A listán ott látjuk felsorolva a hettiták földjét, magát Kánaánt, a filiszteus Askelont, az Ajjalon völgye mellett fekvő Gezert, a Palesztina északi csücskében található Janoámot (Lais-Dán mellett), Izráelt (ami inkább egy faji meghatározás, mintsem egy bizonyos város hely szerinti megjelölése) és a hónak földjét. Ha Merneptah az izráelitákkal még az északi határ környékén is már mint

Palesztina bizonyos részeinek birtokosaival találkozott, akkor világos, hogy a zsidó honfoglalás alapvetően már Kr. e. 1229 előtt befejeződött. Mivel ez a palesztinai hadjárat Merneptah uralkodásának ötödik évére tehető, ő nem lehetett az exodus fáraója, ahogy azt a "késői időpont elméletének" képviselői állították. (Ezt a következtetést csak úgy tudjuk elkerülni, ha a Genesis feljegyzései ellenére azt feltételezzük, hogy voltak olyan zsidók, akik nem vándoroltak ki Egyiptomba Jákób háznépével együtt.)

Merneptah - nyilvánvalóan - elég nehezen tudott volna annak a követelménynek eleget tenni, hogy először elengedi a zsidókat Egyiptomból, majd negyven évi pusztai vándorlás és néhány évig tartó honfoglalás után már mint letelepedett néppel találja szembe magát Palesztinában, uralkodásának ötödik évében!

(Gleason L. Archer: Az ószövetségi bevezetés vizsgálata Keresztyén

Ismeretterjesztő Alapítóány, Bp. 2001, 208.l.)

A Szent Sátor és Izrael tábora. Körülbelül így nézhetek ki Izrael népének táborhelyei a pusztai vándorlás során. Középen a Szent Sátor foglalt helyet, körülötte pedig a 12 törzs táborozott, törzsenként külön- külön. A tábor a legnagyobb rend és szervezettség képét mutatta. Bálám, amikor meg akarta átkozni Izraelt, látva a tábort, így szólt 4.Móz. 24.5-7

szerint: "Mily szépek a te sátoraid óh Jákób! a te

hajlékaid óh Izráél! Mint kiterjesztett völgyek, mint kertek a folyóvíz mellett, mint az Úr plántálta áloék, mint czédrusfák a vizek mellett! Víz ömledez az ő vedreiből, vetését bő víz öntözi; királya nagyobb Agágnál, és felmagasztaltatik az ő országa." A jobb oldali képen a Szent Sátor makettje látható, a jeruzsálemi Bibliai Múzeumból.

Jerikó eleste olyan esemény volt, mely nemcsak a kortárs kánaániták tudatában hagyott nyomot, hanem a város romjain is. Ezek a romok szolgáltatják a legerősebb

bizonyítékokat a kivonulásról és Kánaán elfoglalásáról. John Garstang professzor kiterjedt ásatásai 1930 és 1936 között feltárták a városfalakat, melyeket természetfölötti erők pusztítottak el Józsué idejében. Garstang arra az eredményre jutott, hogy a várost Józsué korában kettős fal vette körül, és mindkét fal leomlott annak a dombnak lejtőjére, melyen Jerikó épült. Garstang ezt az eseményt földrengésnek tulajdonította, ami igazolja, hogy a várost Józsué korában nem rohammal vették be, hanem isteni beavatkozás pusztította el. Azt is megállapította, hogy a várost olyan sűrűn lakták, hogy falának tetején magánházak

is álltak. Gerendákat fektettek le a két fal között, és ezekre építettek. Palesztina egyetlen más feltárt városában sem találták nyomt annak, hogy a városfal tetején házak épültek volna. Ráhábról, aki a kémeket háza ablakából eresztette le, említi a Biblia, hogy 'az ő háza a kőkerítés falán volt, és ő a kőkerítésen lakott' (Józsué 2:15). Ez a tény az ihletett szerző számára is egészen rendkívüli volt, mert sohasem látott a város falán épített házakat, és ezért olvasóinak is elmagyarázta, akik egyébként nem érthették volna, hogyan bocsáthatta alá a kémeket Ráháb egy ablakon keresztül úgy, hogy azok ugyanakkor a városfalakon kívülre jutottak.

Garstang ásatásai azt is igazolták, hogy szándékosan, tervszerű előkészületek után gyújtották fel a várost, és a pusztító tüzet még táplálták is. "A szokatlanul vastag hamuréteg és a roppant hőség nyomai azt a benyomást keltik, hogy a tüzet előkészítették és tüzelőanyaggal még jobban felszították. A hamu között elszenesedett nád és fa nyomait találtuk, és Bár tény, hogy ugyanilyen anyagot használtak a

helybeliek tetőfedésre, de itt az arra a célra szükséges mennyiség tízszeresét találtuk. Bőségesen találtunk ilyen nyomokat a házakon kívül és belül is. Ugyanez a helyzet a városfalak közötti területen, ahol az elégett anyag magassága néhol a másfél métert is eléri. A fő fal belső oldalán a feltárás után évekig tisztán látszottak a tűzvész nyomai. A jelek szerint tehát Jerikót a megfelelő előkészületek után felégették. A tények azt mutatják, hogy tűzáldozatnak

szánták, pontosan úgy, ahogy Józsué könyve megörökítette: 'A várost pedig megégették tűzzel, és mindazt, ami benne volt' (Józsué 6:24)."

Jerikó lakosságát mindennapi tevékenységük közben érte a pusztulás. Ez világosan látszik a lerombolt házakban talált háztartási eszközök tömegéből, amelyekben elszenesedve ugyan, de minden tévedést kizáróan ottmaradtak az utolsó étkezés nyomai. A család élelmiszerkészletét képező datolyát, répát, zabot, olajbogyót, hagymát és borsot találtak a kenyéren kívül, és nagy mennyiségű kelt tésztát, amit a másnapi sütéshez készítettek elő. Mindez mutatja, milyen váratlanul érte a katasztrófa Jerikó lakosságát, és milyen hitelesen örökítette meg a város pusztulását a Biblia.

(Forrás: Siegfried Horn: "A bibliai régészet XX. század eleji feltárásai" c. könyve (Bp., 1991.))

A Biblia a kánaániták vallását erkölcsi elhajlásnak, bálványimádásnak nevezi. Isten századokon át kegyelmet gyakorolt irántuk, míg végül megsemmisítette őket. Amikor haragja pohara betelt, felszólította a hébereket, hogy ne kegyelmezzenek ezeknek a népeknek, mert csak megrontaná az ő erkölcsüket, ha bármilyen kapcsolatba kerülnek velük. Néhány évvel ezelőttig nagyon keveset tudtunk a kánaánita vallásról azon kívül, amit a Bibliában olvashatunk. 1929-ben az ugariti (a mai Rasz-Shamra) ásatások során az i.e. XV. századból származó mitológiai szövegek százai kerültek elő, melyeket kánaáni írástudók jegyeztek agyagtáblákra,

számunkra addig ismeretlen ékírással. Ezt az írást aztán hihetetlenül gyorsan megfejtették, így ma módunk van képet alkotni a kánaánita vallásról. Ismerjük isteneiket, hitüket, szertartásaikat. Egyik vallásos szertartásuk abból állt, hogy az áldozatra szánt kecskegödölyét megfőzték az anyja tejében, ezt Isten az Izraelitáknak megtiltotta (II.Móz. 23:19).

Ezek a szövegek világos képet adnak a kánaániták elfajult erkölcséről is. Isteneikről szóló történeteik különösen erkölcstelenek. Újra és újra elmondják, hogyan erőszakolta meg Baál isten saját hűgát, Anathot, aki a vérontásban, a kegyetlenkedésben lelte legfőbb örömét. Megtudhatjuk a feljegyzésekből, hogy általános volt a kígyóimádat, az emberáldozat, és hogy a templomokban rendezett vallásos szertartások a nemi kicsapongás, bujálkodás alkalmi voltak. Ez a néhány megjegyzés világosan mutatja, hogy vallási elképzeléseik és gyakorlatuk milyen visszataszító volt abban a korban, amikor Mózes elrendelte az izraelitáknak, hogy irtsák ki a kánaánitákat, és semmilyen kapcsolatot se tartsanak velük. Kevés felfedezés

nyújtott olyan sok ismeretet az i.e. II. évezred közepének kánaáni szokásairól, mint ezek az ugariti táblák.

(Forrás: Siegfried Horn: "A bibliai régészet XX. század eleji feltárásai" c. könyve (Bp., 1991.))

A bal oldali képen egy libanoni Baál-dombormű látható, a jobb oldalin pedig egy Baál-szobrocska.

Magaslat Dánban. Dán és Bétel voltak az I. Jeroboám által felállított aranyborjúk bálványimádási központjai Észak-Izraelben. Az ország kettészakadása után I. Jeroboám úgy vélte, hogy ha a nép továbbra is Jeruzsálembe jár az ünnepekre, illetve áldozatot bemutatni, akkor rövidesen elveszti a hatalmát. Ezért országa északi és déli részén bálványimádási központokat hozott létre, és megparancsolta a

népnek, hogy ne menjenek Jeruzsálembe. Tipikus emberi okoskodása az "Így szól az Úr" helyett nagyban hozzájárult Észak-Izrael későbbi pusztulásához.

A Círusz-henger, amely Kr. e. 6. századból származik. Egy rendelet is olvasható rajta, mely megengedi a fogságban levő népeknek, hogy visszatérhessenek a saját földjükre. A henger égetett agyagból készült.

